

Donjoanisme

Jo diria que gairebé sé com va començar. És clar que hi havia en mi un donjoanisme latent a causa d'haver passat sis anys intern als *hermanos* convivint, pràcticament, només amb nois. Però jo sé que això ho vaig pagar amb un enamorament descomunal als catorze anys i que després –em sembla- s'anava apavaigant o normalitzant durant els anys 1935 i 1936.

En canvi, recordo molt bé, com si fos ara, que el 1939, en el camp de concentració de Lleida –a mi em tocà dormir a l'estable que hi havia al costat de la Seu Vella, format per còdols, amb el terra inclinat-, mirant a baix, a la ciutat, a vegades hi distingia una petita parada formada per una dona i una tauleta, en la qual venia els seus productes, que eren coques petites i algun caramel. De tant en tant s'hi aturava algú a mirar-ho i se n'anava. Jo des de dalt, més que les coques, em sentia atret per l'onejar de les faldilles de la dona, sobretot els dies que feia una mica de vent. Aquest va ser el primer *odor di fèmina* d'aquell període. De retorn a Barcelona, els primers dies de gaudir, físicament, de la meva llibertat material recobrada, em girava amb defici per mirar les dones de darrere, com si necessités encertir-me de llur realitat. El fet d'haver-ne estat privat al camp de concentració me les havia convertit en éssers irreal, gairebé quimèrics.

Després, a la Universitat, i durant tots aquells anys, a Barcelona, del 39 al 45, aquesta fou la meva forma permanent d'alienació. El donjoanisme, sense adonar-me'n, s'havia convertit en el contrapès imprescindible per sobreviure en aquella societat hostil. Aquest donjoanisme a vegades emergia en la meva vida exterior, prenia els aires d'un enamorament, d'unes relacions més o menys transitòries, i altres vegades era purament imaginatiu i es resolía en una forma del tot introvertida.

En realitat jo sabia, encara que no m'ho confessava, que jo no podia oferir res a una dona, i això m'eixelava. Però com que era jove d'edat –això m'esdevenia entre els 21 i 27 anys- i encara molt més d'esperit, joveníssim, m'afigurava sempre que la cosa s'havia d'endegar per ella mateixa. Com? No ho sabia, però esperava una mena e miracle. Aquest miracle que jo esperava era atiat, cal dir-ho, per l'esperança de la caiguda, la mort o la desaparició de Franco i, per tant, pel retorn a una vida més normal on realitzar-me. Amb les meves quimeres imaginatives jo donava allargues a la meva situació insostenible. Però el cert és que gràcies a les dones i als somnis que engendraven en mi jo podia subsistir psíquicament. La dona era la droga que jo, sobretot amb la mirada, devorava per contrapesar el meu infortuni. Per altra banda, aquesta mena de donjoanisme és el que em permetia figurar com un noi acceptable, de família benestant.

Aquest donjoanisme interior era prou fort per fer-me prendre, tot sovint, els meus somnis per realitat, però gairebé sempre els somnis s'esvaïen sense conseqüències. Només en una ocasió l'engrescament em féu anar massa lluny i, possiblement, em féu mal sense voler. *La sabata* marca el despertar d'aquest somni.

També jo veia que a casa meva començaven a impacientar-se per la meva situació. ¿Quan i com em guanyaria la vida? No ho sabia dir, no ho sabia imaginar. Envejava els nois que tenien un ofici manual. M'havien dit que Josep Sol, de Santa Coloma de Gramenet, que jo coneixia de *La Humanitat*, el 1935, havia tornat a la terra, a llaurar, a fer el que feia abans de preservar així la seva llibertat. Com l'envejava! (Després ha resultat que no, que Josep Sol no ha deixat l'obra que s'esperava.) Però jo havia tingut una educació, en un cert sentit, de *senyoret*, i era incapaç no ja d'emprendre qualsevol feina física, sinó d'accedir-hi. (Altrament la competència era fortíssima i els llocs de treball eren cobejats per molts que ja eren de l'ofici o d'un ofici afí.)

La situació real s'aguditzava. Per una banda, jo aparentava un xicot normal de cara als meus pares i a les meves relacions socials. Per l'altra banda cada dia estava més immers i compromès amb la clandestinitat. Primer reorganitzant els Amics de la Poesia i els Estudis Universitaris Catalans. Després editant la revista *Poesia*. Finalment col·laborant amb el Front Nacional. La meva situació esdevenia insostenible. En aquest punt he de dir, contra el meu país i la meva gent, que mai ningú no m'oferí la més lleu ajuda, no vaig trobar cap mà estesa. Potser ni se n'adonaren. Sí, hi havia un noi de casa bona que, ves per on, resulta que era antifranquista i que estava en desacord amb els seus pares... En aquesta situació, la beca de l'Institut Francès per anar a París fou com un salvavides, com l'única sortida possible al meu atzucac, al meu pensar constantment en el suïcidi durant aquells anys.

Josep Palau i Fabre

Avui, 25 de maig del 1995